

Kosova

Ekonomik ve Ticari Değerlendirme Raporu

Raporlama Dönemi: 2022 Temmuz - Eylül

Raporu Hazırlayan: Priştine Ticaret Müşavirliği

Tablo 1- Kosova'ya Ait Temel Ekonomik Göstergeler

Kosova	2020 (1-12)	2021 (1-12)	2021/2020 % Deęişim	2021 (1-9)	2022 (1-9)	2022/2021 % Deęişim
GSYİH (Cari Fiyatlar -Milyar €)	6,77	7,95	17,4	3,55*	3,91*	10,1*
GSYİH Büyüme (Sabit Fiyatlar -%)	-5,02	10,66	-	10,59*	3,32*	-
Kişi Başına Düşen GSYİH (Cari Fiyatlar - €)	3.772	4.486	18,9	-	-	-
Tüketici Fiyat Enflasyonu (ort, %)	0,2	3,4	-	2,34	11,36	-
İşgücü	347.071	414.705**	-	414.705	-	-
İşsizlik Oranı (%)	25,9	17,7**	-	17,7	-	-
Cari İşlemler Dengesi (€)	-472.195.094	-694.726.052	47,12	-417.601.991***	-560.964.988***	34,3***
İhracat (€)	474.959.855	749.719.548	57,8	541.274.531	687.994.506	27,1
İthalat (€)	3.296.898.110	4.652.750.663	41,1	3.332.308.622	4.153.680.570	24,6

Kaynak: Kosova Merkez Bankası ve Kosova İstatistik Ajansı

* Ocak – Haziran Dönemi

** Ocak – Eylül Dönemi

*** Ocak – Temmuz Dönemi

DEĞERLENDİRME

2022 yılı Eylül ayı sonu itibariyle ise Kosova'nın toplam ihracatı bir önceki yılın aynı dönemine kıyasla %27,1 artarak 687,9 milyon Avro'ya, mal ithalatı ise yine bir önceki yılın aynı dönemine kıyasla 2022 yılı Eylül ayı sonu itibariyle %24,6 artarak 4.153 milyon Avro'ya ulaşmıştır.

2020 ve 2021 yıllarında salgınının neden olduğu derin ekonomik gerilemenin ardından toparlanmaya geçen diğer ülkelerde olduğu gibi Kosova'da da 2021 yılı ve 2022 yılı ilk yarısında enflasyon oranında yüksek bir artış gerçekleşmiştir. Resmi para birimi Avro olan ülkede 2022 yılı Eylül ayı sonu itibariyle resmi enflasyon oranı %11,36 olarak açıklanmıştır.

Kosova'nın önemli gelir kaynaklarından birisi turizm gelirleridir. Özellikle yurt dışında yaşayan Kosovalı vatandaşların tatil dönemlerini ülkede geçirmeleri Kosova ekonomisine büyük katkı sağlamaktadır. Salgın nedeniyle turizm gelirlerinde önemli bir düşüş yaşanmış olmakla birlikte; bu durum Kosova'ya fiilen gelemeyen vatandaşların ülkelere finansal katkı sağlamalarına engel olamamıştır. 2021 yılında yurt dışında yaşayan Kosovalı vatandaşlar tarafından ülkeye 1.153 milyon Avro gönderilmiştir.

2022 yılının Ağustos ayı sonu itibariyle ise ölkeye toplamda 795,9 milyon Avro gönderilmiştir. Ölkeye en fazla paranın gönderildiği başlıca ölkeler ise Almanya, İsviçre ve ABD'dir. Ayrıca, 2022 yılı için seyahat yasaklarının kalkmasıyla birlikte turizm gelirlerinde artış beklenmektedir.

Ölkeye gelen doğrudan yabancı yatırımlar son yıllarda salgın dönemine rağmen artış göstermeye devam etmiştir. 2022 yılı Temmuz ayı sonu itibariyle doğrudan yabancı yatırımlar bir önceki yılın aynı dönemine göre %47,2 artış göstererek 403 milyon Avro olarak gerçekleşmiştir.

Kosova Merkez Bankası verilerine göre; Türkiye, 2022 yılı Temmuz ayı sonu itibariyle 319,5 milyon Avro'luk tutar ile Kosova'daki 7. yatırımcı ölkedir.

Tablo 2- Kosova Dış Ticaretinin Genel Görünümü

	Ülkenin Toplam İhracatı (€)	Türkiye'nin Ülkeden İthalatı (€)	Tr Pay (%)	Ülkenin Toplam İthalatı (€)	Türkiye'nin Ülkeye İhracatı (€)	Tr Pay (%)	Türkiye-Ülke Arası Toplam Dış Tic. Hacmi (€)
2019 Yıllık	383.491.482	7.971.660	2,07	3.496.942.421	431.495.531	12,33	439.467.191
2020 Yıllık	474.959.855	11.073.405	2,33	3.296.918.338	409.459.111	12,42	420.532.516
2021 Yıllık	749.719.542	17.399.445	2,32	4.652.750.657	584.130.265	12,55	601.529.710
2022 / 9 Aylık	687.994.503	16.917.364	2,46	4.153.680.567	580.863.983	13,98	597.781.347

Tablo 3- Kosova Aylık Dış Ticaretinin Görünümü

	2021 Ülkenin Toplam İhracatı (Bin €)	2022 Ülkenin Toplam İhracatı (Bin €)	2021 Türkiye'nin Ülkeden İthalatı (Bin €)	2022 Türkiye'nin Ülkeden İthalatı (Bin €)	2021 Ülkenin Toplam İthalatı (Bin €)	2022 Ülkenin Toplam İthalatı (Bin €)	2021 Türkiye'nin Ülkeye İhracatı (Bin €)	2022 Türkiye'nin Ülkeye İhracatı (Bin €)
Ocak	42.564	64.220	1.239	1.255	235.838	338.114	28.409	39.982
Şubat	48.408	65.255	1.798	1.430	301.710	414.770	36.192	53.554
Mart	61.807	88.599	1.215	2.507	382.522	493.916	48.808	68.373
Nisan	61.107	80.996	1.501	2.447	384.540	462.741	50.160	79.534
Mayıs	57.831	76.032	820	2.456	366.053	443.892	44.547	51.942
Haziran	72.914	74.644	1.156	2.158	393.295	492.834	57.831	74.392
Temmuz	62.325	76.298	785	1.361	430.087	502.414	51.745	65.312
Ağustos	64.992	84.890	2.120	1.538	417.595	526.829	50.357	71.675
Eylül	69.327	77.060	1.930	1.765	420.669	478.170	46.275	76.099
Ekim	72.683		1.537		428.545		51.422	
Kasım	70.697		1.519		431.841		56.914	
Aralık	65.063		1.778		460.055		61.483	
Toplam	749.719	687.994	17.399	16.917	4.652.750	4.153.680	584.130	580.863

Kaynak: Kosova İstatistik Ajansı

Tablo 4- Kosova Dış Ticaretinin Görünümü (Ürün Bazlı)

Ülkenin Dünyadan İthalatında İlk 10 Ürün					
GTIP 8 Kodu**	GTIP 8 Adı (Türkçe)	2020 (Yıllık) (€)	2021 (Yıllık) (€)	2021 (€) (Ocak - Ağustos)	2022 (€) (Ocak - Ağustos)
27101943	Petrol veya Bitümlü Minerallerin Gaz Yağları	177.035.807	318.693.071	193.897.700	393.806.836
27160000	Elektrik Enerjisi	35.990.665	112.572.051	62.631.714	162.571.133
72142000	Köşeli Çubuklar (Çentik, Yiv, Oluk vb Şekil Bozuklukları Olan)	90.271.378	127.403.057	72.528.812	99.715.227
87033290	Motorlu Taşıt; Dizel/Yarı Dizel (1500cm ³ < Silindir Hacmi =<2500 cm ³)	95.164.281	144.031.910	90.986.049	86.882.079
24022090	Tütün İçeren Sigaralar	62.783.275	85.907.872	57.190.862	64.696.731
22021000	Sular (Tatlandırıcı, Lezzetlendirilmiş) Alkolsüz Diğer İçecekler (Meyve Suyu Hariç)	41.086.846	62.432.938	41.107.775	48.218.366
30049000	Tedavide/Korunmada Kullanılmak Üzere Hazırlanan Diğer İlaçlar	58.428.270	71.216.323	51.454.419	45.257.126
27101245	Kurşunsuz Benzin 95 Oktan	18.746.109	36.857.460	23.990.477	40.783.322
69072100	Ağırlıkça Suyu Absorbe Etme Katsayısı % 0,5'i Geçmeyen Seramikten Döşeme Veya Kaplama Karoları ve Kaldırım Taşları	27.550.797	45.572.771	29.108.499	40.179.814
25232900	Çimento; Portland; Diğer	47.856.599	50.676.411	33.661.361	32.519.908
Ülkenin Dünyaya İhracatında İlk 10 Ürün					
GTIP 8 Kodu**	GTIP 8 Adı (Türkçe)	2020 (Yıllık) (€)	2021 (Yıllık) (€)	2021 (€) (Ocak - Ağustos)	2022 (€) (Ocak - Ağustos)
94042990	Diğer Şilteler, Yorganlar, Diz ve Ayak Örtüleri, Yastıklar	17.758.190	100.621.033	53.705.403	74.702.586
27160000	Elektrik Enerjisi	4.162.090	9.016.399	4.527.964	38.496.660
72044990	Dökme Demirin, Demirin veya Çeliğin Döküntü ve Hurdaları	17.173.220	34.609.010	22.399.613	28.306.898
39252000	Plastikten Kapılar, Pencere ve Bunların Çerçeveleri ve Pervazları ve Kapı Eşikleri	18.690.983	25.791.085	14.538.560	27.022.930
39211100	Stiren Polimerlerden olan Plastiklerden Diğer Plakalar, Lehvalar, Yapraklar, Filmler, Folyolar ve Şeritler	5.648.508	11.532.646	5.994.481	17.897.803
73069000	Demir veya Çelikten Diğer İnce ve Kalın Borular ve İçi Boş Profiller	9.592.087	16.539.388	11.337.336	14.425.514
22021000	Sular (Tatlandırıcı, Lezzetlendirilmiş) Alkolsüz Diğer İçecekler (Meyve Suyu Hariç)	13.453.176	17.856.247	12.047.832	13.282.696

Ekonomik ve Ticari Değerlendirme Raporu
2022 Temmuz - Eylül

94042910	Metal Yaylı Olan Şilteler	20.401	12.768.820	4.309.733	11.753.142
76101000	Alüminyumdan Kapılar, Pencereler, Kapı ve Pencere Çerçeveleri	3.658.138	13.846.895	5.866.229	11.686.233
76020090	Alüminyum Döküntü ve Hurdalar	4.966.325	10.481.743	6.170.360	10.684.106
Türkiye'nin Ülkeye İhracatında İlk 10 Ürün					
GTIP 8 Kodu **	GTIP 8 Adı (Türkçe)	2020 Yıllık (€)	2021 Yıllık (€)	2021 (€) (Ocak - Ağustos)	2022 (€) (Ocak - Ağustos)
27101943	Petrol veya Bitümlü Minerallerin Gaz Yağları	18.154.580	18.797.123	15.732.976	24.839.946
24022090	Tütünlerden Mamul Sigaralar	9.070.994	14.659.704	9.637.486	12.669.440
72082700	Kalınlıkları 3 mm'den az olan Demir veya Alaşimsız Çelikten Yassı Hadde Ürünler	0	6.827	0	11.197.260
44101130	Yüzeyi Melamin Emdirilmiş Kağıtla Kaplanmış Olan Yonga Levhalar	5.849.597	9.861.391	5.656.565	8.924.353
72142000	Demir veya Alaşimsız Çelikten Çubuklar	3.760.538	15.159	14.919	7.894.495
72083900	Kalınlıkları 3 mm'den az olan Demir veya Alaşimsız Çelikten Yassı Hadde Ürünler	1.425.971	0	0	7.330.567
39031100	Genleşebilen Plastikler Ve Mamulleri	8.515.249	13.760.346	9.107.309	6.576.080
48191000	Oluklu Kağıt veya Kartondan Kutu ve Mahfazalar	5.258.650	734.314	2.353.251	5.097.028
76042990	Alüminyum Alaşımından Profiller	2.914.557	5.362.422	3.208.222	5.095.583
21050091	Dondurma ve Yenilen Diğer Buzlar	3.335.309	4.588.308	4.588.308	4.692.327
Türkiye'nin Ülkeden İthalatında İlk 10 Ürün					
GTIP 8 Kodu **	GTIP 8 Adı (Türkçe)	2020 Yıllık (€)	2021 (Yıllık) (€)	2021 (€) (Ocak - Ağustos)	2022 (€) (Ocak - Ağustos)
76020090	Alüminyum Döküntü ve Hurdalar	2.822.474	6.618.213	4.081.715	6.594.355
74040099	Bakır Döküntü ve Hurdalar	1.702.546	2.558.614	1.893.147	3.072.603
59069990	Diğer Kauçuklu Mensucat; 59.02 Pozisyonundakiler Hariç	2.671.036	2.944.306	1.916.270	1.951.637
41012030	Yaş Ağırlığı 15 kg.ı Geçmeyen Ham Postlar ve Deriler	726.508	420.314	0	992.917
55161100	Ağartılmamış veya Ağartılmış Suni Devamsız Liflerden Dokunmuş Mensucat	0	0	0	330.028
09012100	Kafeini Alınmamış Kahve	107.712	320.765	121.656	257.535

Ekonomik ve Ticari Değerlendirme Raporu
2022 Temmuz - Eylül

74040010	Rafine Edilmiş Bakırdan Olan Bakır Döküntü ve Hurdalar	0	133.762	0	244.497
73141900	Diğer Demir veya Çelik Tellerden Mensucat	0	23.112	0	153.051
40103100	Dış Çevresi 60 cm'yi Geçen Vulkanize Edilmiş Kauçuktan Taşıyıcı Kolonlar	362.259	372.512	182.960	145.912
22029100	Alkolsüz Biralara	90.161	128.135	59.648	113.004

Kaynak: Kosova İstatistik Ajansı

* Sıralamada 2022 Ocak - Ağustos verileri baz alınmıştır.

** Avrupa Ülkeleri için GTIP 8'li bazda sınıflama kullanılacaktır.

DEĞERLENDİRME

2021 yılında 4,65 Milyar Avro olan Kosova'nın toplam ithalatı, 2022 yılının Eylül ayı sonu itibariyle 4,15 Milyar Avro olarak gerçekleşmiştir. 2022 yılı Eylül ayı sonu itibariyle Kosova'nın en çok ithalat yaptığı ülkeler ise sırasıyla; 580,8 milyon Avro tutarla Türkiye, 438,4 milyon Avro ile Almanya ve 409,7 milyon Avro tutarla Çin'dir.

2021 yılı Ocak – Eylül döneminde Kosova'ya olan ihracatımız 414,3 Milyon Avro iken, 2022 yılı Eylül ayı sonu itibariyle %40,1 artışla 580,8 Milyon Avro olarak gerçekleşmiştir.

Kosova'nın ihracat rakamlarına bakıldığında, 2021 yılında 749,7 Milyon Avro olan toplam ihracat tutarındaki olumlu seyir 2022 yılı Eylül ayı sonu itibariyle de devam etmiş ve 2022 yılı Eylül ayı sonu itibariyle ise Kosova'nın toplam ihracatı bir önceki yılın aynı dönemine kıyasla %27,1 artarak 687,9 milyon Avro'ya ulaşmıştır.

Kosova ABD'nin gelişmekte olan ülkelere uyguladığı ve gümrük tarifelerinde diğer ülkelere göre avantaj sağladığı GSP (Generalized System of Preferences) listesinde bulunmaktadır. GSP uygulaması bir serbest ticaret anlaşması (STA) statüsünde olmamakla birlikte bazı ürünlerde GSP listesinde yer alan ülkelere vergi indirimleri yapılmaktadır. Listede yer almayan ürünlerde ise tüm ülkelere aynı gümrük vergileri uygulanmaktadır. Bu kapsamda, ABD'nin Türkiye'ye Kosova'ya kıyasla daha yüksek gümrük vergisi uyguladığı bazı sektörlerde Türk firmaların Kosova'da yatırım yaparak ABD pazarına daha kolay girebilme imkânları bulunmaktadır.

Kosova'nın ABD'ye ihracattaki vergi avantajı, en çok ihracat yaptığı ülkeler sıralamasına da yansımış olup 2021 yılından sonra 2022 yılı Ocak – Eylül döneminde ABD en çok ihracat yapılan ülke konumundadır. Ülkeler itibariyle en çok ihracat yapılan ülkeler sırasıyla 107,8 milyon Avro tutarla ABD, 86,5 milyon Avro ile Kuzey Makedonya ve 76,9 milyon Avro tutarla Arnavutluk'tur.

Kosova ile ticari ilişkilerimizin gelişmesine paralel olarak Kosova'nın ülkemize gerçekleştirdiği ihracat da artış göstermektedir. 2021 yılı Eylül ayı sonunda yaklaşık 12,6 milyon Avro olarak gerçekleşen Kosova'dan ithalat tutarımız, 2022 yılı aynı döneminde bir önceki seneye göre %34,1 artış göstererek 16,9 milyon Avro'ya ulaşmıştır.